

Friese jachten op het Paterswoldsemeer:

Hoofdstuk 2.1 Argo (1 OD)

bouwjaar 1895

bouwer Eeltje Holtrop van der Zee te Joure

afmetingen 6.80m x 2.90m

zeiloppervlak 41m²

stamboeknummer 10

ex. Eeltje, ex Vliegende Hollander, ex Kikker III (Martens en Helder)

Bekende eigenaren:

1895 - 1900	E. Holtrop van der Zee te Joure (Eeltje)
1900 - 1901	<i>J. Helder te Paterswolde (groepsverhuur)</i>
1901 - 1918	<i>A. Helder te Paterswolde</i>
1908 - 1917	<i>de heer Jongejan te Steenwijk / Amsterdam (Kikker III) (1 OD)</i>
1918 - 1928	N. Siebesma te Leeuwarden (Argo)
1929 -	D. de Vries te Akkrum (verkoopt het schip aan zijn schipper)
.... - 1936	M. Zetzema te Grouw (verhuur bij hotel Oostergoo te Grouw)
1936 - 1949	M.J. Schaap te Arnhem
1949 - 1955	B.H. Braam te Grouw (eigenaar hotel Oostergoo, ook verhuur)
1955 - 1986	J.W. Tuininga te Helmond
1986 - 1993	W.J.W. Tuininga te Muiden
1993 - heden	S. van der Werf en K. Laglas te Amsterdam

n.b. Bij het cursief gedrukte vond ik andere informatie dan Huitema in zijn monografie gegeven heeft.

Foto GtC 2011 Gemarmerde achterbank van de Argo.

In 1901 heeft Albert Helder de “Eeltje” van zijn vader Jacob overgenomen. Ze heette toen nog steeds “Eeltje”. In het programma van de Waterfeesten in 1911 staat ze met deze naam als deelnemster. Pas vanaf het Waterfeest in 1912 ben ik de naam “Vliegende Hollander” tegengekomen.

Aannemelijk is, volgens Huitema, dat in 1908 de heer Jongejan eigenaar geworden. Hij baseert deze gedachte op wedstrijd verslagen uit Grouw en Sneek waarin de 1 OD (Kikker III) voorkomt. De “Argo” vaart in 2010 nog altijd onder dit nummer. Logischerwijs mag dan ook verondersteld worden, dat de 1 OD van toen hetzelfde schip is als de 1 OD van nu. Bekend gegeven is dat er niet altijd eenduidig met de uitgifte van deze zeilnummers is omgesprongen van de lemmeraak Orion is bekend dat ze onder de zeilnummers 2OC en 3 OC heeft gevaren tegenwoordig vaart ze onder het nummer 2VC. Ook wijzigingen in klassebepalingen kunnen hier invloed op hebben gehad.

Geografisch is het niet logisch dat de heer Jongejan uit Steenwijk en later Amsterdam het schip op het Paterswoldsemeer had liggen. Helemaal niet wanneer je de infrastructuur van die jaren in aanmerking neemt.

Vanaf 1917 is de heer Jongejan eigenaar van de boeier Rana (1OC). Als hij eigenaar van de Argo is geweest, dan is het te verwachten dat hij na de aanschaf van de Rana zijn Argo verkoopt. Dit ligt in de lijn met de eigenaars wisseling in 1917/1918 zoals Huitema die beschrijft.

Foto uit “Ons Element” 1921 in Friesland. De Argo met zeilnummer 1 OD, midden Nut en Nocht, rechts Frisia.

Nu zijn er echter een aantal bewijzen dat de Vliegende Hollander tussen 1908 en 1917 nog altijd op het Paterswoldsemeer voer en eigendom was van Helder. Het ene bewijs is harder dan het andere, maar het moet vermeld worden.

Er is een deelnemerslijst van de Waterfeesten uit 1912 op het Paterswoldsemeer waarop de Vliegende Hollander vermeld staat. Ze zeilt dan mee in de klasse van de grote tjotters. Er is een door J.G. Mulder gekopieerd verslag van de wedstrijd op 7 juli 1913 waarin Albert Helder met de “Vliegende Hollander” de premie in ontvangst neemt. Er kon nog net met vol tuig gezeild worden.

Er zijn een tweetal ansichtkaarten met de Maria en de Poseidon zeilend en de Vliegende Hollander tegen de wal liggend achter het Familiehôtel. De originele foto ervan is gemaakt in 1915 door foto Kramer uit Groningen.

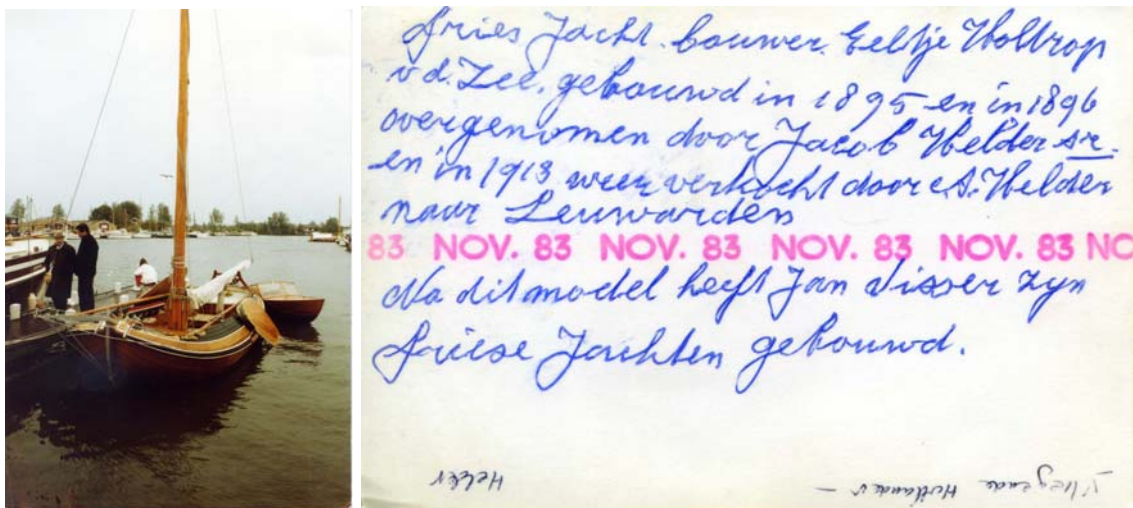

(scan anicht GTC) Foto Kramer 1915.

Met voorgaande foto als bewijs, betekent het dat ze na de “verkoop” in 1908 nog wel op het Paterswoldsemeer is blijven varen. Bovenstaande foto suggereert zelfs dat ze nog onderdeel uitmaakt van de huur vloot van Helder. Immers Helder heeft decennia lang vanaf het Familiehôtel gevaren en had er altijd één of meerdere schepen zeilklaar liggen.

Er is een notitie van Jaap Helder (1907) waarin hij schrijft dat het schip door zijn vader in 1918 verkocht is naar Leeuwarden

In de verzameling spullen die ik in mocht zien bij de familie Helder vond ik de volgende foto, met aan de achterzijde het volgende bijschrift opgeschreven in 1983 door Jaap Helder (1907).

Over de jaartallen die genoemd worden, kan gediscussieerd worden, maar de opmerking dat A.Helder het schip in 1918 naar Leeuwarden verkocht heeft, komt overeen met hetgeen er van het schip bekend is. Of de heer Jongejan uit Steenwijk dan ook werkelijk eigenaar geweest is? Is er een verwisseling met een ander schip geweest? Of heeft Jongejan het schip slechts heel kort gehad? Heeft de heer Siebesma haar in 1918 gekocht van Albert Helder sr? Een mondelinge overlevering binnen de familie Helder geeft zelfs nog het bedrag waarvoor ze toen verkocht is. Zevenhonderd gulden.

Dit laatste wordt weer bevestigd door het bijschrift bij de volgende foto:

De "Vliegende Hollander" op het Paterswoldsemeer. coll./ Bergsma. Bij deze foto het volgende bijschrift:
 "Fries jacht eerst "Eeltje", "Vliegende Hollander" (Helder), verkocht voor fl.700,- naar A'dam "Kikker III" Toen naar Grouw als "Argo" (Zetzema) vaart nu nog in Grouw".

En er is nog een beschrijving in "Ons Element" uit 1921: "Weet ge wel, dat de bekende "Argo", de vroegere "Kikker III" een kleine 20 jaar in Paterswolde als huurboot heeft gevaren en nu nog een der mooiste ronde schepen is van de Friesche vloot"

Een kleine Twintig jaar!

Na verkoop zal ze met de overzet van het Paterswoldsemeer naar het Hoornsediëp verplaatst zijn. Deze kraan was tot 1927 in gebruik.

Afgaande op het bovenstaande is de “Eeltje” pas in 1912 “Vliegende Hollander” gaan heten en heeft ze met zekerheid tot 1916 op het Paterswoldsemeer gevaren.

Twee mogelijkheden voor deze naamwijziging op dat moment kunnen zijn:

- Een vage verwijzing over een publicatie van de eerste voorzitter van zeilvereniging DTP, H.H. Niemeijer, tabaksfabrikant uit Groningen, die het verhaal over de Vliegende Hollander ooit nieuw leven ingeblazen had is misschien aanwijzing voor deze naamverandering.
- Een andere verklaring kan de vlucht die Anthony Fokker op 31 augustus 1911 rond de St.Bavo in Haarlem maakte zijn. Op vliegweken die in 1910 en 1911 in Helpman (tussen Groningen en het Paterswoldsemeer) gehouden werden vlogen Belgische piloten. Anthony Fokker was de eerste “Hollander” die dit in 1911 deed. Een bijnaam van hem was “Vliegende Hollander”. Een combinatie van beide gedachtes zou ook mogelijk kunnen zijn.

Albert Helder jr. sloot een naamwijziging niet op voorhand uit. Later is dit bij de Firma Helder nog wel eens gebeurd.

De eigenaarsrelatie van de heer Jongejan met het schip is blijkbaar veel korter geweest dan eerder verondersteld. Was de heer Jongejan een huurder die er in Friesland er wedstrijden mee zeilde en haar dan inschreef onder de naam Kikker III?, immers alle Paterswoldse jachten van Visser en Helder konden individueel gehuurd worden voor het zeilen van wedstrijden.

Op de voorgrond de Froukje (gebouwd door Visser in 1911) gevolgd door haar voorbeeld Argo. foto Robin van Son 2006.

De Argo is in 1955 in opdracht van de Stichting Stamboek van Ronde- en Platbodemjachten als eerste jacht opgemeten en getekend door de heer Stelwagen. Hiermee gaf het Stamboek als eerste opdracht de maten en gegevens te documenteren van een historisch schip. Het primaire doel was het op deze manier vast leggen van vorm en afmetingen van het schip voor het nageslacht. Door haar schoonheid was het niet vreemd dat de keuze hiervoor toen op haar viel.

Op de eerste stamboekreünie in 1955 in Grouw was de Argo vlootaanvoerder van alle aanwezige ronde- en platbodemjachten.

In tegenstelling tot veel andere ronde jachten heeft dit schip een erg V-vormige spantdoorsnede (ca.20°).

Mede door het vele mooie vergulde snijwerk en (gepoetst) messing sierwerk is ze een imponerende verschijning op het water. Dit jacht en haar snijwerk hebben model gestaan voor vele andere ronde jachten.

De “Eeltje” vaart nog altijd rond als een erg goed onderhouden en mooi Fries jacht. Ze heet al bijna een eeuw “Argo”. Het schip geniet haar leven lang al bekendheid. Ze is veel gefotografeerd en is uitgebreid beschreven. Dat ze vaak verhuurd geweest is voor zeiltochten zal aan deze bekendheid vast en zeker een bijdrage hebben geleverd. Ze is misschien wel hét voorbeeld van een Fries jacht samen met de Mercurius (1868) en de Frisia (1876). Alle drie gebouwd op de werf van Eeltje Holtrop van der Zee in Joure.

Jarenlang had de Argo in Grouw haar thuishaven en kon ze tussen 1936 en 1955 weer gehuurd worden voor zeiltochtjes. Toen bij Hotel Oostergoo. Getuige de volgende foto.

ansicht 1964

De Argo staat in het Nederlandsch Jachtregister 1924/25.

De heer Huitema schrijft in zijn monografie het volgende: “..... Na een jaar of tien bleek echter dat de Vliegende Hollander met een niet te best vlak sukkelde. Over de reparatie daarvan wist de jongste zoon van de oude Wiendelt Visser zich een fraai voorval te herinneren. Voor de vervanging van het vlak werd namelijk gebruik gemaakt van hout van een eikeboom die midden tussen een veld van paddestoelen had gestaan. De houtleverancier had nergens over gesproken en dus werd het hout zonder meer verwerkt. Maar wat gebeurde? Ongeveer een jaar later stond het hele vlak vol paddestoelen van de sporen die zich in het hout bevonden! Men was echter zuinig en moest op de kleintjes letten en Hendrik Visser vertelde dat daarom maar een gedeelte van het ‘paddestoelenvlak’ werd vervangen. Dit curieuze

verhaal vond tot ieders verbazing z'n bevestiging in de winter van 1981/82. Toen werden in Grouw door Albert Wester een tweetal boegen vervangen van de stevenbalk tot onder de mastbalk. Dat bleek namelijk nodig omdat de naad tussen de twee gangen met geen mogelijkheid dicht te krijgen was vanwege paddestoelen!"

Foto GtC 28 mei 2011. De Argo 1 OD en de Froukje 85 RD tijdens de bijeenkomst op de Tjonger ter gelegenheid van 100 jaar Froukje.